

ใคร...?จะเป็นประธานาธิบดีอิหร่าน
คนต่อไป

ชูชาติ พุดมเพ็ญ

ARAB STUDIES No.23

JUNE, 2024

สำนักภาษาต่างประเทศ

ใคร...??? จะเป็นประธานาธิบดีอิหร่านคนต่อไป

โดย... ชูชาติ พุ่มเพ็ง*

บทนำ

ข่าวการถึงแก่อสัญกรรมของประธานาธิบดีอิบรอฮีม เราะฮ์นีพร้อมคณะผู้ติดตามที่มีบุคคลสำคัญระดับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศจากอุบัติเหตุเฮลิคอปเตอร์ตกในพื้นที่ป่าสงวนบนภูเขาดีซมาร์ จังหวัดอาเซอร์ไบจานตะวันออก สาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน เมื่อวันอาทิตย์ที่ 19 พฤษภาคม 2024 ที่ผ่านมา สร้างความปริวิตกับชาวอิหร่านทั้งประเทศ เนื่องจากเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างกะทันหันโดยไม่มีใครคาดคิดมาก่อน

หลังเหตุการณ์เฮลิคอปเตอร์ตกผ่านไป 17 ชั่วโมง ทางกรอิหร่านออกแถลงการณ์อย่างเป็นทางการเกี่ยวกับการถึงแก่อสัญกรรมของประธานาธิบดีอิบรอฮีม เราะฮ์นี พร้อมคณะผู้ติดตามทั้งหมด คำถามต่อมาจึงหนีไม่พ้นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับแนวปฏิบัติทางการเมืองภายในอิหร่าน หลังจากนี้จะดำเนินไปในทิศทางใดใครคือผู้นำประเทศคนใหม่ หลายคนเฝ้าจับตาดูจากทัศน์ทางการเมืองภายในประเทศที่ขณะนี้ถือว่ามีความเคลื่อนไหวอย่างเป็นระบบและดำเนินไปตามกฎหมายสูงสุดคือรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะความเคลื่อนไหวขององค์กรและหน่วยงานที่มีอำนาจกำกับดูแลการเลือกตั้งที่จัดทำข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะส่งให้สภาพิทักษ์รัฐธรรมนูญพิจารณา โดยล่าสุดกำหนดให้วันที่ 28 มิถุนายน 2024 เป็นวันเลือกตั้งประธานาธิบดี เพื่อให้ประเทศกลับสู่ภาวะปกติภายใต้รัฐธรรมนูญที่มีผู้นำมาจากความไว้วางใจของประชาชนทำหน้าที่บริหารประเทศต่อไป

กรณีดังกล่าวทำให้เห็นว่า ปฏิทินการเลือกตั้งประธานาธิบดีอิหร่านคนใหม่จะเป็นไปตามเงื่อนไข ดังนี้ 1) ผู้สมัครชิงตำแหน่งประธานาธิบดียื่นใบสมัครได้ตั้งแต่วันที่ 30 พฤษภาคม – 3 มิถุนายน 2024 2) วันที่ 11 มิถุนายน 2024 ประกาศรายชื่อผู้สมัครที่ได้รับการพิจารณาคุณสมบัติครบถ้วนตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด 3) ให้ผู้สมัครที่ผ่านการรับรองรณรงค์หาเสียงได้ตั้งแต่วันที่ 12 - 27 มิถุนายน 2024 และ 4)) กำหนดให้จัดการเลือกตั้งประธานาธิบดีคนใหม่ในวันที่ 28 มิถุนายน 2024 ทั้งนี้ การให้ความเห็นชอบของสภาพิทักษ์รัฐธรรมนูญให้ถือเป็นที่สุด

* นักวิเทศสัมพันธ์เชี่ยวชาญ (ภาษาอาหรับ) สำนักภาษาต่างประเทศ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

อย่างไรก็ดี รัฐธรรมนูญอิหร่านได้กำหนดข้อบัญญัติเกี่ยวกับการเลือกตั้งประธานาธิบดีไว้ชัดเจน ในมาตรา 131 บัญญัติไว้ว่า ในกรณีที่ตำแหน่งประธานาธิบดีว่างลงเนื่องจาก ตาย ปลดออก ลาออก เจ็บป่วย ทุพพลภาพ ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ติดต่อกันยาวนานเกิน 2 เดือน หรือในกรณีที่ตำแหน่งประธานาธิบดีว่างลง เนื่องจากดำรงตำแหน่งครบวาระ แต่ไม่มีการเลือกตั้งประธานาธิบดีคนใหม่เกิดขึ้น ด้วยเหตุแห่งการมีอุปสรรค หรือเหตุขัดข้องอื่นใด กรณีนี้ให้รองประธานาธิบดี คนที่ 1 ปฏิบัติหน้าที่ประธานาธิบดีบริหารประเทศภายใต้ความเห็นชอบของผู้นำสูงสุดการปฏิวัติอิสลามจนกว่าจะมีการเลือกตั้งประธานาธิบดีคนใหม่โดยทางการกำหนดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามกรอบเวลาที่ปรากฏดังแผนภาพต่อไปนี้

กรอบเวลาเลือกตั้งประธานาธิบดีอิหร่าน

1. ตำแหน่งประธานาธิบดีว่างลง

มาตรา 131 ของรัฐธรรมนูญ บัญญัติไว้ว่า ในกรณีที่ตำแหน่งประธานาธิบดีว่างลงเนื่องจาก ตาย ปลดออก ลาออก เจ็บป่วย ทุพพลภาพไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ติดต่อกันยาวนานเกิน 2 เดือน

2. องค์รัฐชาติปติยในช่วงเปลี่ยนผ่าน

องค์รัฐชาติปติยในช่วงเปลี่ยนผ่าน ประกอบด้วย รองประธานาธิบดีคนที่ 1 ประธานรัฐสภา และประธานศาลฎีกา ร่วมกันวางแนวทางและพิจารณาความเห็นเพื่อกำหนดวันเลือกตั้งประธานาธิบดีคนใหม่ให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาไม่เกิน 50 วัน

3. เปิดรับสมัครและรับรองผู้มีคุณสมบัติ

- หน่วยงานการเลือกตั้งเปิดรับสมัคร ระยะเวลา 5 วัน (30 พ.ค. – 3 มิ.ย. 2024)
- กระทรวงมหาดไทยประกาศรายชื่อผู้มีคุณสมบัติในเบื้องต้นและส่งรายชื่อไปยัง
- สภากฎบัตรรัฐธรรมนูญตรวจสอบและรับรองคุณสมบัติรอบสุดท้าย ระยะเวลา 7 วัน (4 มิ.ย.-11 มิ.ย. 2024)

5. วันเลือกตั้ง

28 มิ.ย.2024

4. รณรงค์หาเสียง

- กระทรวงมหาดไทย ประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิลงสมัครรับเลือกตั้งตามที่สภาพิทักษ์รัฐธรรมนูญเห็นชอบ
- 12-27 มิ.ย. 2024 รณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

แม้ว่าการบริหารประเทศในช่วงเปลี่ยนผ่านจะเป็นอำนาจของรองประธานาธิบดี คนที่ 1 ก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติต้องดำเนินการในรูปขององค์กรรัฐอธิปัตย์ประกอบด้วย ประธานรัฐสภา¹ และประธานศาลฎีการ่วมกันวางแผนทางและพิจารณาความเห็นเพื่อกำหนดวันเลือกตั้งประธานาธิบดีคนใหม่ให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาไม่เกิน 50 วัน นับจากวันที่ตำแหน่งประธานาธิบดีว่างลง ทั้งนี้ องค์กรรัฐอธิปัตย์ในช่วงเปลี่ยนผ่านปรากฏดังแผนภาพต่อไปนี้

องค์กรรัฐอธิปัตย์ในช่วงเปลี่ยนผ่าน

นาย มูฮัมหมัด มุศบร์ รองประธานาธิบดีคนที่ 1

ดร.มูฮัมหมัด บาگیر กาลีบาฟ
ประธานรัฐสภา

มุลาม ฮุซัยน์ มุห์ซัน
ประธานศาลฎีกา

หากพิจารณาตามมาตรา 131 ของรัฐธรรมนูญพบว่า ห้วงเวลาการเข้าสู่ตำแหน่งของอดีตประธานาธิบดีอิบรอฮีม เราะฮะนี เริ่มต้นตั้งแต่ปี 2021 และหากอยู่จนครบวาระ 4 ปีตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด จะทำให้วาระสิ้นสุดการดำรงตำแหน่งในปี 2025 แต่ในข้อเท็จจริงกลับมีเหตุทำให้ตำแหน่งประธานาธิบดีว่างลงและจำเป็นต้องจัดการเลือกตั้งประธานาธิบดีคนใหม่ก่อนวาระ จึงเป็นเหตุผลและที่มาของการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเลือกตั้งเพื่อเปิดช่องให้สามารถจัดการเลือกตั้งประธานาธิบดีก่อนครบวาระ

¹ รัฐสภาอิหร่านใช้ระบบสภาเดียว เรียกว่า สภาที่ปรึกษา มีจำนวนสมาชิกทั้งหมด 290 ที่นั่ง โดยมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาที่ปรึกษาครั้งล่าสุดเมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2024 ที่ผ่านมา

เกี่ยวกับเรื่องนี้มีการตั้งข้อสังเกตว่า ผู้ที่มาดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีอาจมีวาระการดำรงตำแหน่งเพียง 1 ปี เพื่อให้ครบวาระเดิมของอดีตประธานาธิบดีที่ถึงแก่อสัญกรรมหรือไม่ หรือเข้ามาทำหน้าที่เพียงต้องการอยู่ในอำนาจแบบขัดตาทัพเพื่อประกอบสถานการณ์ภายในประเทศไปพลางก่อนหรือไม่ ทั้งนี้ หากมองถึงวัฒนธรรมการเมืองอิหร่านที่ผ่านมาพบว่า การเลือกตั้งประธานาธิบดีจะกำหนดให้มีขึ้นในทุก 4 ปี ซึ่งเป็นวาระเดียวกันกับการเลือกตั้งสภาท้องถิ่นที่จัดขึ้นพร้อมกันวันเดียวทั้งประเทศ ดังนั้น เพื่อเป็นการตอบข้อสงสัยทั้งหมดย่อมมีเหตุผลที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเลือกตั้งหวังให้เป็นกลไกโดยชอบด้วยกฎหมายในการเลือกตั้งประธานาธิบดีก่อนครบวาระ เนื่องจากมีเหตุผลความจำเป็นทำให้ตำแหน่งประธานาธิบดีว่างลงตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด ด้วยเหตุนี้การแก้ไขกฎหมายเลือกตั้งจึงมีผลเชิงเทคนิคเพื่อให้ปรากฏถ้อยความที่เป็นสาระสำคัญ โดยเฉพาะการเลือกตั้งประธานาธิบดีให้เป็นการเลือกตั้งทั่วไปแยกจากการเลือกตั้งสภาท้องถิ่นซึ่งต้องยึดตามเงื่อนไขเดิม กล่าวคือ ให้มีการจัดการเลือกตั้งตำแหน่งประธานาธิบดีก่อนการเลือกตั้งสภาท้องถิ่นที่คงไว้ตามวาระเดิมและให้ถือเป็นการยกเว้นการบังคับใช้กฎหมายบางมาตราเฉพาะครั้งนี้เท่านั้น

การเข้าสู่อำนาจของผู้นำประเทศ...ใครคือผู้นำคนต่อไป

ข้อมูลเกี่ยวกับการเมืองอิหร่านอาจมีไม่มากในสื่อกระแสหลัก หรือหลายคนอาจไม่เข้าใจการเมืองอิหร่านโดยเฉพาะกรณีที่ผู้นำรัฐบาลอยู่ในอำนาจไม่ครบตามวาระ ฉะนั้นผู้เขียนจึงขอแนะนำขอบทวิเคราะห์เกี่ยวกับสถานการณ์การเมืองภายในของอิหร่าน หลังการสูญเสียประธานาธิบดีเราะฮ์อีซี ซึ่งนับว่าเป็นประธานาธิบดีอยู่ในตำแหน่งไม่ครบวาระเพื่อให้เห็นข้อมูลรายละเอียดแบบครอบคลุมดังนี้

ย้อนกลับไปในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 เรื่องนี้ไม่ใช่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นครั้งแรก เนื่องจากมีเหตุการณ์ลักษณะนี้เคยเกิดขึ้นมาแล้วในประวัติศาสตร์การเมืองอิหร่าน ทั้งกรณีของอดีตประธานาธิบดีอาบู อัลหะซัน ที่ต้องลาออกก่อนครบวาระในปี 1981 และกรณีการถึงแก่อสัญกรรมของอดีตประธานาธิบดีมุฮัมมัด อาลี เราะฮ์ยาอี ในเหตุการณ์วางระเบิดของกลุ่มติดอาวุธที่ใช้ชื่อว่า มุญาฮิดีนซึ่งเกิดขึ้นในปี 1981

หากมองในเชิงสถิติการครองอำนาจของผู้นำประเทศอิหร่านพบว่า หลังปี 1981 มีผู้นำประเทศในตำแหน่งประธานาธิบดีที่อยู่ครบวาระรวม 6 คน โดยทั้งหมดได้รับความไว้วางใจผ่านคะแนนเสียงของผู้มีสิทธิเลือกตั้งอยู่ในตำแหน่งประธานาธิบดี 2 สมัยติดต่อกัน กระทั่งมาถึงยุคของประธานาธิบดีเราะฮ์อีซีซึ่งเข้าสู่อำนาจในปี 2021 ในฐานะประธานาธิบดีอิหร่านที่มีแนวคิดอนุรักษนิยมและมีบทบาทนำด้านการดำเนินนโยบายต่างประเทศ เน้นการขยายอิทธิพลตามแนวคิดปฏิวัติอิสลาม

ทั้งในระดับโลกและระดับภูมิภาค อย่างไรก็ตาม การสูญเสียประธานาธิบดีอิหร่านครั้งนี้ได้บั่นทอนเสถียรภาพการเมืองและสันคลอนระบบการปกครองอิหร่านในระดับหนึ่ง เนื่องจากผู้ที่เข้าสู่อำนาจประธานาธิบดีคนต่อไปย่อมต้องผ่านหลายด่าน สิ่งแรกคือต้องได้รับการรับรองจากองค์กรที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง โดยเฉพาะสภาพิทักษ์รัฐธรรมนูญ (Guardian Council) ที่มีอำนาจในการรับรองรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งและให้ถ้อยแถลงขององค์กรนี้เป็นที่สิ้นสุด

สำหรับบทบาทของสภาพิทักษ์รัฐธรรมนูญนั้นว่าเป็นปรกาการหิน เพราะเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญที่มีบทบาทสำคัญในการกำกับดูแลอำนาจของฝ่ายนิติบัญญัติ สภานี้ถือเป็นองค์กรตุลาการสูงสุดในอิหร่าน มีคณะตุลาการรวมทั้งสิ้น 12 ที่นั่ง แบ่งออกเป็นนักวิชาการวินิจฉัยกฎหมายอิสลาม 6 ที่นั่ง โดยเป็นการแต่งตั้งโดยตรงจากผู้นำสูงสุดแห่งการปฏิวัติอิสลาม ขณะที่อีก 6 ที่นั่ง มาจากการสรรหาและพิจารณาคัดเลือกจากสภาที่ปรึกษา (รัฐสภา) ตามคำแนะนำของประธานศาลฎีกา ทั้งนี้ สภาพิทักษ์รัฐธรรมนูญมีอำนาจหน้าที่สำคัญ อาทิ การให้ความเห็นชอบคุณสมบัติของสมาชิกฝ่ายนิติบัญญัติ การให้ความเห็นชอบกฎระเบียบและข้อบังคับการประชุมรัฐสภา การวินิจฉัยชี้ขาดในทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกิจการของรัฐ ทั้งเรื่องเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นและการกระจายอำนาจ การพิจารณาและให้ความเห็นชอบคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งในระดับรัฐสภาและระดับประธานาธิบดี ตลอดจนการสรรหาสมาชิกสภาผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นต้น และอำนาจหน้าที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การวินิจฉัยตีความข้อบัญญัติในรัฐธรรมนูญและการกำหนดกรอบระยะเวลาให้ความเห็นชอบกฎหมายหรือยกเลิกกฎหมายที่ผ่านกระบวนการพิจารณาของรัฐสภาหรือกฎหมายที่ผ่านการลงมติเรียบร้อยแล้ว มีความสอดคล้องหรือขัดกับหลักการปฏิวัติอิสลามหรือไม่ ประเด็นเหล่านี้จะอยู่ในกระบวนการบริหารประเทศที่มีความเข้มงวดภายใต้การกำกับดูแลของผู้นำสูงสุดการปฏิวัติอิสลามอิหร่าน

หากมองในเชิงข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงพบว่า ชาวอิหร่านกำลังรอคอยผู้นำคนใหม่ที่มีแนวนโยบายยืดหยุ่นและมีแนวคิดปฏิรูป มีการปรับตัวให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นรอบด้านทั้งในมิติการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เนื่องจากหลายทศวรรษที่ผ่านมาอิหร่านกลายเป็นประเทศที่ตกอยู่ท่ามกลางการโดดเดี่ยวและการคว่ำบาตรโดยชาติตะวันตก ส่งผลให้เกิดวิกฤตเศรษฐกิจรอบด้านจนนำไปสู่ปัญหาปากท้องและปัญหาความเดือดร้อนด้านราคาสินค้าโภคภัณฑ์ โดยเฉพาะราคาพลังงานที่พุ่งสูงจนกลายเป็นการจุดชนวนความไม่พอใจในการบริหารประเทศแบบจารีตนิยม อาทิ เหตุการณ์ที่ชาวอิหร่านทั่วประเทศออกมาประท้วงรัฐบาลในปี 2019 ด้วยเหตุผลความไม่พอใจการแก้ปัญหาขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิงที่ไม่สอดคล้องกับหลักอุปทานและมีราคาแพง หลังจากรัฐบาลตัดสินใจลดการอุดหนุนราคาน้ำมัน ยังไม่รวมการประท้วงตามท้องถนนในหลายเมืองใหญ่ทั่วประเทศในปี 2022 ที่ประชาชนออกมาชุมนุมเรียกร้องรัฐบาลให้ปฏิรูปกฎหมายและเคารพ

สิทธิเสรีภาพการแสดงออกของประชาชนภายหลังการเสียชีวิตของมาห์ซา อามีนีย์ ซึ่งถูกจับกุมโทษฐานไม่ปฏิบัติตามจารีตวิถี กรณีสวมฮิญาบในลักษณะที่ไม่เหมาะสม หลังจากนั้นเพียงไม่กี่วันพบว่าเธอเสียชีวิตขณะอยู่ระหว่างการควบคุมตัว เหตุการณ์ครั้งนั้นสร้างความไม่พอใจกับชาวอิหร่านเป็นอย่างมากจนนำไปสู่การรวมตัวประท้วงเรียกร้องเสรีภาพทั่วประเทศ แต่ในท้ายที่สุดภาพเหล่านี้ก็เงียบหายไปภายใต้บริบทการปกครองอิหร่านที่สามารถบริหารจัดการและควบคุมสถานการณ์ไว้ได้

เหตุการณ์ในอดีตอาจเป็นตัวเร่งในการเข้าสู่เส้นทางแห่งอำนาจของผู้สมัครหลายคน เนื่องจากระบวนการเปิดรับสมัครผู้ชิงตำแหน่งประธานาธิบดียังคงเปิดกว้างก่อนเข้าสู่ขั้นตอนสำคัญเพื่อให้สภาพัฒน์รัฐธรรมนูญพิจารณาและรับรองคุณสมบัติของผู้สมัครก่อนเห็นชอบและประกาศรายชื่อต่อไป ทั้งนี้ บทบัญญัติรัฐธรรมนูญมาตรา 35 กำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครตำแหน่งประธานาธิบดีว่าต้องเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านศาสนาและการบริหารงานการเมือง มีเชื้อชาติและสัญชาติอิหร่าน มีความเป็นผู้นำ มีความรอบรู้ปฏิภาณไหวพริบและคุณธรรมจริยธรรมเป็นที่ประจักษ์ เป็นผู้ศรัทธาเลื่อมใสในหลักความเชื่อ ปรัชญา รวมทั้งสำนักคิดหลัก (ชีอะห์) ของประเทศ

หากพิจารณาคุณสมบัติผู้สมัครชิงตำแหน่งประธานาธิบดีข้างต้น สามารถวิเคราะห์ได้ว่า รายชื่อผู้สมัครชิงตำแหน่งประธานาธิบดีรอบนี้ น่าจะมีแนวโน้มไม่ต่างกับการเลือกตั้งในปี 2021 มากนัก² เห็นได้จากการคาดการณ์ในภาพรวมสะท้อนว่า สนามเลือกตั้งชิงตำแหน่งประธานาธิบดีอิหร่านที่จะมีขึ้นในวันที่ 28 มิถุนายน 2024 นี้ จะปรากฏรายชื่อบุคคลระดับสูงที่มีประสบการณ์ทางการเมืองมากมาย ดังต่อไปนี้

- ก. นายซาอิด ญะลีลี อดีตเลขาธิการสภาความมั่นคงภายใน
- ข. ดร.มูฮัมหมัด บาگیر กาลีบาฟ ประธานสภาที่ปรึกษาอิหร่านคนปัจจุบัน
- ค. นายมูฮ์ซิน ฮาซิมีย์ บุตรชายอดีตประธานาธิบดีอาลี อักบาร์ (1989 -1997)
- ง. นายอาลี ลาร์ญานีย์ อดีตประธานรัฐสภา 3 สมัย (2008-2020)
- จ. นายอาลี อักบาร์ คอลิฮียี อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ
- ฉ. นายมูสตอฟา กาวากีเปียน อดีตสมาชิกสภาที่ปรึกษาอิหร่าน (2016-2020)
- ช. นายอิสฮาก ญูฮานกีรี อดีตผู้ช่วยประธานาธิบดีฮาซัน รูฮานี (2013-2021)³

² การเลือกตั้งชิงตำแหน่งประธานาธิบดีอิหร่านในปี 2021 โดยนายอิบรอฮีม เราะฮีซี ได้รับชัยชนะด้วยคะแนนสูงสุดคิดเป็นร้อยละ 61.5 จากผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งรอบนี้ โดยมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 48.8 ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั่วประเทศ ซึ่งถือว่ามีย่านน้อยเนื่องจากประชาชนเบื่อหน่ายการเมืองภายในประเทศ

³ นายอิสฮาก ญูฮานกีรี เป็นอีกบุคคลที่เหมาะสมหากยึดตามสถานการณ์การเมืองในปัจจุบัน เนื่องจากมีบุคลิกโดดเด่นด้านการประนีประนอม นอกจากนี้ ยังมีบทบาทสำคัญในยุครัฐบาลสายปฏิรูปของอดีตประธานาธิบดีมูฮัมหมัด คอตามี (1997-2005) และอดีตประธานาธิบดีฮาซัน รูฮานี (2013-2021)

จากรายชื่อดาวเด่นที่กล่าวมาข้างต้นอาจมองได้ว่า ทุกคนล้วนมีความรู้ความสามารถไม่ต่างกัน แต่หากประเมินสถานการณ์ล่าสุดในประเทศย่อมปฏิเสธไม่ได้ว่าประชาชนต้องการผู้นำที่มีความโดดเด่นด้านการเจรจาต่อรอง เป็นมิตร มีท่าทีประนีประนอมเพื่อสร้างความไว้วางใจและการยอมรับในเวทีระหว่างประเทศ อีกทั้งมีแนวคิดปฏิรูปสามารถนำพาประเทศผ่านช่วงเวลาที่มีความท้าทายเช่นนี้ได้เหมาะสม โดยเฉพาะความตึงเครียดในระดับภูมิภาคทั้งปัญหานิวเคลียร์อิหร่าน และสงครามระหว่างอิสราเอลกับกลุ่มฮามาสในฉนวนกาซา ยังไม่นับรวมการปะทะกันตามแนวพรมแดนอิสราเอลในรูปสงครามตัวแทนผ่านกองกำลังอิสบูลและหิซซีเรียและเลบานอนรวมทั้งกลุ่มฮูซีในเยเมน

นอกจากนี้ บุคคลที่มีบทบาททางการเมืองในอดีตซึ่งท้ายที่สุดได้ตัดสินใจเสนอชื่อเพื่อลงสมัครชิงตำแหน่งประธานาธิบดี อาทิ นายมะห์มูด อะห์มาดีย เนจาต (อดีตประธานาธิบดีอิหร่าน 2005-2013) ที่ให้เหตุผลว่าเป็นห่วงอนาคตประเทศ แม้การเลือกตั้งประธานาธิบดีรอบที่ผ่านมาจะถูกตัดสินให้ลงสมัครเหตุเพราะไม่ผ่านการพิจารณาคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสวัสดิการกำหนด โดยครั้งนี้ถือเป็นความหวังครั้งใหม่ที่ยังคงต้องฝ่าอีกหลายด่านตามกระบวนการที่กฎหมายกำหนด

ล่าสุดรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเปิดเผยยอดผู้สมัครรับเลือกตั้งประธานาธิบดีอิหร่านที่ผ่านเกณฑ์คุณสมบัติในเบื้องต้นมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 80 คน เป็นการเลือกประธานาธิบดีครั้งที่ 14 ของประวัติศาสตร์การเมืองอิหร่านโดยพบว่าอายุของผู้สมัครตำแหน่งประธานาธิบดีรอบนี้เฉลี่ยระหว่าง 40 – 70 ปี ทุกคนล้วนมีประวัติการศึกษาระดับปริญญาโทหรือสูงกว่า และไม่เคยมีประวัติอาชญากรรมหรือมีคดีความให้เป็นมลทินจนสร้างความเสื่อมเสียเกียรติประวัติแก่วงศ์ตระกูลแต่อย่างใด กรณีนี้ทำให้ไม่มีข้อขัดข้องในการตรวจสอบคุณสมบัติผู้สมัครในรอบแรก สำหรับขั้นตอนต่อไปถือว่าการชี้ชะตาว่าผู้สมัครคนใดที่ผ่านการรับรองคุณสมบัติตามกฎหมายโดยเป็นการพิจารณาจากสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสวัสดิการซึ่งจะใช้เวลา 1 สัปดาห์ หลังจากนั้นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยจะประกาศรายชื่อผู้ผ่านเกณฑ์อีกครั้งในวันที่ 11 มิถุนายน 2567 และในวันที่ 12 มิถุนายน 2567 ถือเป็นช่วงเวลารณรงค์หาเสียงของผู้ลงสมัครที่ผ่านความเห็นชอบแล้วจากสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสวัสดิการจนถึงวันที่ 27 มิถุนายน 2567 วันสุดท้ายก่อนถึงวันเลือกตั้ง

ผู้เขียนตั้งข้อสังเกตว่า ดร.มูฮัมหมัด บาگیر กาลิบาฟ เป็นบุคคลที่น่าจับตามองมากที่สุดเนื่องจากการลงสมัครเลือกตั้งประธานาธิบดีในครั้งนี้เป็นความพยายามครั้งที่ 4 ของเขา โดยก่อนหน้านี้เคยสมัครลงชิงเก้าอี้ประธานาธิบดีมาแล้ว 3 ครั้งต่อเนื่องกัน นับตั้งแต่ปี 2005 2013 และ 2017 แม้ว่าในการเลือกตั้งประธานาธิบดีรอบล่าสุดซึ่งจัดขึ้นในปี 2021 เขาได้ตัดสินใจถอนตัวเนื่องจากไม่ต้องการเป็นคู่แข่งตัดคะแนนกับอดีตประธานาธิบดีเราะฮ์อีซี แต่ดูเหมือนว่าการเข้าสู่สนามเลือกตั้งประธานาธิบดีครั้งนี้มีเจตนาเพื่อสานต่อนโยบายของอดีตประธานาธิบดีอิบรอฮีม เราะฮ์อีซี ด้วยเหตุผลที่ทั้งคู่มีอุดมการณ์การเมืองและแนวคิดอนุรักษ์นิยมเหมือนกัน เห็นได้จากการตัดสินใจลงสมัครในวันสุดท้ายเมื่อวันที่ 3 มิถุนายน 2024 ที่ผ่านมามีกระแสนิยมทางการเมืองได้อย่างมีนัยสำคัญโดยเฉพาะเรื่องการทับซ้อนเชิงอำนาจซึ่งไม่มีกฎหมายใดห้าม เนื่องจากล่าสุดเขาได้รับความไว้วางใจในสภาที่ปรึกษาให้ดำรงตำแหน่งประธานสภาที่ปรึกษาเป็นสมัยที่ 2 เมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 2024 ที่ผ่านมามีอีกทั้งอายุของสภาที่ปรึกษาชุดใหม่เริ่มวาระการปฏิบัติหน้าที่ได้ไม่ถึงเดือนตามผลการเลือกตั้งไปทั่วไปเมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2024 ปราบปรามการฉ้อโกงเช่นนี้อาจบอกได้ว่าผู้อ่านวิเคราะห์ความน่าจะเป็น หรืออาจหักมุมแบบลับ ลวง พราง อันถือเป็นวัฒนธรรมการเมืองของอิหร่านซึ่งยากที่จะคาดเดา

บทสรุป

การเมืองอิหร่านอยู่ในสภาวะสั่นคลอนเนื่องจากประธานาธิบดีอิบรอฮีม เราะฮ์อีซี พร้อมคณะประสพอุบัติเหตุเฮลิคอปเตอร์ตกในพื้นที่ป่าสงวนบนภูเขาดีชมาร์ จังหวัดอาเซอร์ไบจานตะวันออก สาธารณรัฐอิสลามอิหร่านเมื่อวันอาทิตย์ที่ 19 พฤษภาคม 2024 ที่ผ่านมา ทำให้ตำแหน่งประธานาธิบดีว่างลงก่อนครบวาระ ด้วยเหตุนี้เพื่อให้ประเทศเดินหน้าต่อไปในช่วงเวลาของการเปลี่ยนผ่านจึงต้องเป็นอำนาจร่วมกันของรองประธานาธิบดี คนที่ 1 ประธานรัฐสภา และประธานศาลฎีกา เพื่อพิจารณากรอบเวลาและบริหารประเทศให้เดินหน้าสู่การจัดการเลือกตั้งซึ่งตำแหน่งประธานาธิบดีตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด กล่าวคือภายในเวลาไม่เกิน 50 วัน หลังจากตำแหน่งว่างลงด้วยเหตุนี้ หากเป็นไปตามกำหนดการที่ระบุไว้คือวันที่ 28 มิถุนายน 2567 จะเป็นวันเลือกตั้งผู้สมัครชิงตำแหน่งประธานาธิบดีอิหร่านและถือเป็นประธานาธิบดี คนที่ 9 ของประเทศ ใครจะได้คะแนนสูงสุดและเป็นผู้ชนะการเลือกตั้งประธานาธิบดีรอบนี้ การเข้าสู่ตำแหน่งของผู้นำคนใหม่จะมีผลเชิงนโยบายต่างประเทศอย่างไรคงต้องติดตามกันต่อไป และที่สำคัญผู้นำสูงสุดการปฏิวัติอิสลามอิหร่านจะวางแนวทางใดให้เป็นแนวนโยบายการบริหารประเทศ ทั้งหมดนี้สามารถวิเคราะห์ได้จากแนวคิดของว่าที่ประธานาธิบดีคนใหม่ว่าจะมีอุดมการณ์ทางการเมืองอย่างไร อนุรักษ์นิยม (conservative) ปฏิรูปก้าวหน้า (reformative) หรือแนวคิดสายกลาง (moderate) โดยในการศึกษาครั้งต่อไปผู้เขียนจะมานำเสนอบทความเชิงวิเคราะห์ผลพวงหลังการเลือกตั้งประธานาธิบดีอิหร่านเพื่อให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับบทบาทและท่าทีของประธานาธิบดีคนใหม่ จะเหมือนหรือแตกต่างอย่างไรกับอดีตประธานาธิบดีอิบรอฮีม เราะฮ์อีซี เพราะนโยบายต่างประเทศของอิหร่านมีผลต่อประเด็นการเมืองและความมั่นคงทั้งในระดับโลกและระดับภูมิภาคอย่างมีนัยสำคัญ

บรรณานุกรม

Aawsa.2024 “รัฐสภาอิหร่านแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเลือกตั้ง” 5 พฤษภาคม 2024, สืบค้นจาก

<https://aawsat.com/%D8%B4%D8%A4%D9%88%D9%86-%D8%A5%D9%82%D9%84%D9%8A%D9%85%D9%8A%D8%A9/5023072-%D8%A7%D9%84%D8%A8%D8%B1%D9%84%D9%85%D8%A7%D9%86-%D8%A7%D9%84%D8%A5%D9%8A%D8%B1%D8%A7%D9%86%D9%8A-%D9%8A%D9%82%D8%B1-%D8%AA%D8%B9%D8%AF%D9%8A%D9%84%D8%A7%D9%8B-%D9%84%D9%82%D8%A7%D9%86%D9%88%D9%86-%D8%A7%D9%84%D8%A7%D9%86%D8%AA%D8%AE%D8%A7%D8%A8%D8%A7%D8%AA-%D8%A7%D9%84%D8%B1%D8%A6%D8%A7%D8%B3%D9%8A%D8%A9>

Anbari.2024 “เปิดใหม่! ก่อนวันชิงเก้าอี้ประธานาธิบดีอิหร่าน” 29 พฤษภาคม 2024, สืบค้นจาก

<https://www.alaraby.co.uk/politics/%D8%A7%D9%84%D8%A7%D9%86%D8%AA%D8%AE%D8%A7%D8%A8%D8%A7%D8%AA-%D8%A7%D9%84%D8%B1%D8%A6%D8%A7%D8%B3%D9%8A%D8%A9-%D9%81%D9%8A-%D8%A5%D9%8A%D8%B1%D8%A7%D9%86-%D8%A7%D9%84%D8%AE%D8%B1%D9%8A%D8%B7%D8%A9-%D9%82%D8%A8%D9%84-%D8%AA%D9%82%D8%AF%D9%8A%D9%85-%D8%B7%D9%84%D8%A8%D8%A7%D8%AA-%D8%A7%D9%84%D8%AA%D8%B1%D8%B4%D8%AD-%D8%A8%D9%8A%D9%88%D9%85>

Barzegar.2024 “อะไรเกิดขึ้น หลังสูญเสียประธานาธิบดีอิหร่าน” 20 พฤษภาคม 2024, สืบค้นจาก

<https://www.iranintl.com/ar/202405205098>

I24news.2024 “รัฐธรรมนูญอิหร่านบัญญัติเนื้อหาการณีนัผู้นำประเทศอยู่ในอำนาจโดยไม่ครบวาระ”

20 พฤษภาคม 2024, สืบค้นจาก

<https://www.i24news.tv/ar/%D8%A3%D8%AE%D8%A8%D8%A7%D8%B1/middle-east/artc-91c358d3>

North Press.2024 “นักการเมืองสายปฏิกิริยาหันกลับสู่สนามเลือกตั้งประธานาธิบดีรอบนี้”

30 พฤษภาคม 2024, สืบค้นจาก <https://npasyria.com/186976/>